

Conférence des Cours constitutionnelles européennes
Conference of European Constitutional Courts
Konferenz der europäischen Verfassungsgerichte
Конференция Европейских Конституционных Судов

**JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ:
FUNȚII ȘI RAPORTURILE CU CELELALTE
AUTORITĂȚI PUBLICE**

*Raport național pentru cel de-al XV^{lea} Congres al Conferinței
Curților Constituționale Europene, prezentat de
Curtea Constituțională din Bosnia și Herțegovina*

I. RAPORTURILE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL

- 1. Rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional. După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale? Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?**

Curtea Constituțională este compusă din nouă judecători. Potrivit art. VI (1) lit. (a) din Constituția Bosniei și Herțegovina (*BiH**), patru membri sunt aleși de Camera Reprezentanților Federației și doi membri de către Adunarea Republicii Srpska. Ceilalți trei membri vor fi aleși de către președintele Curții Europene a Drepturilor Omului, după consultarea cu Președinția.

Procedura de numire începe prin anunțarea postului vacant. Comisiile ad-hoc din Camera Reprezentanților a Federației Bosnia și Herțegovina și din Adunarea Națională a Republicii Srpska, alcătuite din parlamentari și un număr de experți juridici, decid cu privire la cererile de candidatură. Candidații propuși de aceste comisii sunt supuși votului exprimat de reprezentanții Parlamentului din Federația BiH și de Adunarea Națională a Republicii Srpska.

În conformitate cu art. VI (1) lit. (c) din Constituția Bosniei și Herțegovina, mandatul de judecător expiră la împlinirea vârstei de 70 ani, exceptând cazul când acesta demisionează sau este revocat din funcție de către ceilalți judecători, prin consens. Problema mandatului judecătorilor Curții Constituționale a BiH este prevăzută la art. 101 din Regulamentul Curții Constituționale, după cum urmează:

1. *Judecătorii pot fi eliberați din funcție înainte de expirarea mandatului, în următoarele cazuri:*
 - *la cerere;*
 - *în cazul condamnării la o pedeapsă privativă de libertate pentru săvârșirea unei infracțiuni incompatibilă cu îndeplinirea funcției;*
 - *în cazul pierderii definitive a capacității de îndeplinire a atribuțiilor;*
 - *într-una din circumstanțele prevăzute de art. 97 din prezentul regulament;*
 - *în cazul neîndeplinirii atribuțiilor de judecător în conformitate cu art. 94 din prezentul regulament.*
2. *Curtea Constituțională, stabilind existența motivelor prevăzute la alin. 1 al prezentului articol, îl revocă din funcție pe judecătorul în cauză, pe baza consensului celorlalți judecători și va înștiința organul care l-a ales.*

*) **Bosnia și Herțegovina** este compusă din două entități: Federația Bosnia și Herțegovina, Republika Srpska și districtul autonom Brčko.

Regulamentul Curții Constituționale prevede la art. 104 alin. 1-3:

1. Președintele Curții Constituționale va iniția procedura pentru alegerea unui nou judecător, în conformitate cu art. VI.1 (a) din Constituție, cel târziu șase luni înainte de expirarea mandatului de judecător pe considerente de limită de vârstă.

2. În caz de demisie sau de revocare din funcție a unui judecător, președintele Curții Constituționale va iniția procedura pentru alegerea unui judecător la data adoptării deciziei de către plenul Curții.

3. În cazul menționat la alin. 1 și 2 din prezentul articol, președintele Curții Constituționale va înștiința, după caz, pe președintele Camerei Reprezentanților a Parlamentului Federației Bosnia și Herțegovina, președintele Adunării Naționale a Republicii Srpska, Președinția Bosniei și Herțegovina și președintele Curții Europene a Drepturilor Omului.

2. În ce măsură instanța de control constituțional are autonomie financiară – în stabilirea și administrarea bugetului de cheltuieli?

Potrivit Regulamentului Curții Constituționale din Bosnia și Herțegovina, Curtea beneficiază de autonomie financiară. Cu toate acestea, există probleme cu care Curtea Constituțională se confruntă permanent în practică. În ultimii ani, Curtea Constituțională a întreprins diverse demersuri în vederea obținerii fondurilor necesare bunei funcționări și activității sale în condiții de independență, eficiență și îndeplinire la termen a sarcinilor ce-i revin, pentru exercitarea independenței financiare în deplină responsabilitate și autorizare în ceea ce privește fondurile bugetare necesare. Standardele minime referitoare la respectarea independenței sale financiare presupun ca propunerea de buget și a modului de utilizare a acestor sume să fie stabilite de către Curte și înaintate spre aprobare Adunării Parlamentare. Curtea Constituțională nu a atins încă acest grad de independență.

3. Poate fi modificată legea de organizare și funcționare a instanței constituționale de către Parlament, însă fără consultarea acesteia?

Nu există o Lege a Curții Constituționale din Bosnia și Herțegovina. Constituția nu prevede că trebuie să existe o lege cu privire la Curtea Constituțională, dar stabilește că aceasta își va adopta propriul regulament. Astfel, dincolo de dispozițiile Constituției, singurul act care reglementează activitatea Curții Constituționale este Regulamentul Curții din BiH, care are valoarea unei legi organice. În conformitate cu prevederile acestui Regulament, Curtea Constituțională este singura autoritate competentă să-i modifice regulile.

4. Instanța constituțională are competența verificării constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului?

Sediul principal în materia competenței Curții Constituționale a BiH se află în art. VI (3) din Constituția Bosniei și Herțegovina. Referitor la controlul abstract de constituționalitate, art. VI (3) lit. (a) prevede atribuția Curții Constituționale de a hotărî „dacă oricare din prevederile constituției sau legilor unei entități este conformă cu această Constituție”. Constituția nu prevede în mod explicit competența Curții Constituționale de a examina constituționalitatea Regulamentului Adunării Parlamentare. Până în prezent, Curtea Constituțională nu a avut posibilitatea să facă interpretarea competenței sale într-o cauză legată de această problemă.

5. Controlul de constituționalitate: specificați tipul / categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul.

Articolul VI din Constituția Bosniei și Herțegovina prevede următoarele:

3. Competența

Curtea Constituțională va garanta această Constituție.

a) Curtea Constituțională are competența exclusivă de a soluționa orice conflict creat sub imperiul prezentei Constituții între Entități sau între Bosnia și Herțegovina și o Entitate sau Entități, sau între instituțiile din Bosnia și Herțegovina, inclusiv, însă fără a se limita la, următoarele:

- Dacă decizia unei Entități de stabilire a unei relații paralele speciale cu un stat învecinat este în concordanță cu prezenta Constituție, inclusiv dispozițiile referitoare la suveranitatea și integritatea teritorială a Bosniei și Herțegovina.

- Dacă oricare din prevederile constituției sau legilor unei Entități este în concordanță cu prezenta Constituție.

Sesizarea privind soluționarea conflictului poate fi formulată numai de către un membru al Președinției, de către președintele Consiliului de Miniștri, de președintele sau de un vicepreședinte al uneia dintre Camerele Adunării Parlamentare, de un sfert din numărul membrilor uneia dintre Camerele Adunării Parlamentare sau de un sfert din numărul membrilor uneia dintre camerele autorității legislative a unei Entități.

b) Curtea Constituțională este, de asemenea, competentă să judece recursurile cu privire la chestiuni ce rezultă în temeiul prezentei Constituții dintr-o hotărâre pronunțată de orice instanță din Bosnia și Herțegovina.

c) Curtea Constituțională este competentă să se pronunțe asupra chestiunilor deferite de orice instanță din Bosnia și Herțegovina, și anume dacă o lege, de a cărei valabilitate depinde soluționarea cauzei, este compatibilă cu prezenta Constituție, cu Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a Protocoalele sale adiționale sau cu legislația în vigoare în Bosnia și Herțegovina; sau cu privire la existența ori domeniul de aplicare a unei norme generale de drept internațional public, relevantă pentru hotărârea instanței.

Întrucât doar dispozițiile constituțiilor și legislațiilor celor două entități sunt prevăzute în mod explicit, într-o interpretare literală s-ar putea desprinde concluzia că legile din Bosnia și Herțegovina nu sunt supuse controlului de constituționalitate. Cu toate acestea, în jurisprudența sa extinsă, Curtea Constituțională și-a interpretat în mai multe rânduri competența, astfel încât a pronunțat o serie de decizii cu privire la constituționalitatea legilor din Bosnia și Herțegovina.

În ceea ce privește controlul abstract de constituționalitate, jurisprudența curentă a avut în vedere controlul actelor legislative cu caracter general, iar nu al actelor autorităților puterilor executivă și administrativă.

În decizia nr. *U 58/02* din 27 iunie 2003, Curtea Constituțională a opinat că hotărârea Guvernului Republicii Srpska, de aprobare a unei decizii a Consiliului de Administrație al MDP "Poslovnii sistemi RMK - Prijedor" ZDP "Rudnik krečnjaka i tvornica kreča" Doboj (mina de calcar și fabrica de var) nu poate face obiectul controlului de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională a BiH, în sensul art. VI (3) lit. (a) din Constituția Bosniei și Herțegovina, deoarece Curtea Constituțională verifică doar constituționalitatea legilor.

În decizia nr. *U 4 /05* din 22 aprilie 2005, Curtea Constituțională s-a declarat competentă să examineze constituționalitatea statutelor, și anume în speță, Statutul orașului Mostar. Curtea Constituțională a găsit temei pentru a se declara competentă în cauză în faptul că statutele unităților administrației locale și ale autonomiei locale se adoptă de către autoritățile reprezentative ale acestor unități, astfel încât statutele pot fi clasificate în funcție de autoritatea care le adoptă ca fiind acte cu caracter general, esențiale pentru activitatea autonomiei locale și de guvernare, de același tip ca și legile.

- 6. a) Parlamentul și Guvernul, după caz, procedează de îndată la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) în sensul punerii de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional. Care este termenul stabilit în acest sens? Există și o procedură specială? În caz contrar, specificați alternativele. Exemplificați.**

Problema efectelor juridice ale deciziilor Curții Constituționale este reglementată în art. 63 din Regulamentul Curții Constituționale, care dispune următoarele:

1. *Curtea Constituțională, în decizia de admitere a unei cereri, se pronunță cu privire la efectul său juridic (ex tunc, ex nunc).*
2. *În deciziile de stabilire a incompatibilității în temeiul art. VI.3 (a) și VI.3 (c), Curtea Constituțională poate anula actul cu caracter general sau dispoziții ale acestuia, în tot sau în parte.*
3. *Actele cu caracter general sau dispozițiile acestora care au fost anulate încetează să mai fie în vigoare în ziua următoare publicării deciziei în Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina.*
4. *În mod excepțional, Curtea Constituțională, prin decizia de stabilire a incompatibilității în temeiul art. VI.3 (a) și VI.3 (c) din Constituție, poate acorda un termen-limită pentru armonizare, termen care nu poate depăși șase luni.*
5. *În cazul în care incompatibilitatea constatată nu este eliminată în termenul prevăzut la alineatul 4 al prezentului articol, Curtea Constituțională, printr-o decizie ulterioară, declară că dispozițiile incompatibile încetează să mai fie în vigoare.*
6. *Dispozițiile incompatibile încetează să mai fie în vigoare în ziua următoare publicării deciziei menționate la alineatul 4 din prezentul articol, în Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina.*

Conform alineatului 4 din articolul citat, în cazuri excepționale poate fi stabilit un termen-limită de armonizare a legii declarate neconstituțională de către Curtea Constituțională.

De exemplu, prin decizia nr. *U 17/06*, Curtea Constituțională a stabilit că dispozițiile contestate ale Legii privind regimul contravențiilor față de reglementările Federației sunt incompatibile cu art. II (3) lit. (e) din Constituția Bosniei și Herțegovina și cu articolul 6 (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Curtea Constituțională a dispus ca Parlamentul Federației Bosnia și Herțegovina, în conformitate cu art. 63 alin. (4) din Regulamentul Curții Constituționale a BiH, să pună de acord articolele 152, 153, 154, 155, 156 și 157 din Legea privind regimul contravențiilor față de reglementările Federației (*Monitorul Oficial al Federației Bosnia și Herțegovina*, nr. 9 / 96 și 29/00) cu art. II (3) lit. (e) din Constituția Bosniei și Herțegovina și cu articolul 6 (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, aceasta în termen de șase luni de la data publicării deciziei în *Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina*. În speță, Curtea Constituțională a decis că dispozițiile legii sunt în contradicție cu Constituția BiH. Cu toate acestea, Curtea Constituțională a BiH a permis menținerea în vigoare a legii contestate și i-a acordat Parlamentului Federației BiH **un termen limită de 6 luni** pentru a modifica dispozițiile menționate.

Prin urmare, în conformitate cu Regulamentul Curții Constituționale (art. 63 alin. 4), termenul-limită maxim pentru armonizarea unei legi declarate neconstituțională de către Curtea Constituțională este de 6 luni. Pentru astfel de cazuri nici Constituția BiH, nici Regulamentul Curții Constituționale nu prevăd proceduri speciale.

II. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR JURIDICE DE NATURĂ ORGANICĂ DE CĂTRE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

1. Care sunt trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice?

În sistemul juridic din Bosnia și Herțegovina există, ca urmare a organizării sale complexe, două tipuri de conflicte de natură constituțională între autoritățile publice: sunt așa-numitele „conflicte federale” (care apar între anumite unități administrativ-teritoriale de nivel secund – *entitățile*, ori la niveluri diferite – între stat și entități, când conflictele iau o formă specială, în legătură cu deciziile celor două entități pentru stabilirea de relații paralele speciale cu țările învecinate) și așa-numitele litigii organice la nivel de stat - între instituțiile din Bosnia și Herțegovina. În consecință, Curtea Constituțională, în cadrul atribuțiilor sale prevăzute de art. VI (3) lit. (a) din Constituția BiH, este competentă să soluționeze conflictele pozitive sau negative de competență sau orice alte litigii care s-ar naște în relațiile dintre stat și autoritatea unei entități și / sau între instituțiile din Bosnia și Herțegovina. Trebuie observat că, prin amendamentul I la Constituția BiH, adoptat în martie 2009, la art. VI a fost adăugat un nou alineat, (4), potrivit căruia Curtea Constituțională din Bosnia și Herțegovina este competentă să decidă asupra oricărui litigiu referitor la protecția statutului determinat și competențele districtului autonom Brčko din Bosnia și Herțegovina, litigiu care ar putea apărea între una sau cele două entități și districtul Brčko ori între Bosnia și Herțegovina și districtul Brčko, conform prevederilor Constituției și sentințelor pronunțate de Tribunalul de Arbitraj.

2. Dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării acestor conflicte.

În baza art. VI (3) lit. (a) din Constituția BiH, Curtea Constituțională are competența exclusivă de a hotărî cu privire la orice litigii apărute în conformitate cu prezenta Constituție între entități, ori între Bosnia și Herțegovina și una sau ambele entități, sau între instituțiile din Bosnia și Herțegovina. În baza art. VI (4) din Constituția BiH, Curtea este competentă să decidă în orice litigiu referitor la protecția statutului determinat și competențele districtului Brčko din Bosnia și Herțegovina, litigiu care ar putea apărea între una sau ambele entități și districtul Brčko ori între Bosnia și Herțegovina și districtul Brčko, în conformitate cu prevederile Constituției și cu sentințele pronunțate de Tribunalul de Arbitraj.

3. Care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte?

După cum s-a arătat, conflictele pot apărea între autoritățile entităților, ale statului și ale districtului Brčko.

- 4. Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică? Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.**

Potrivit exemplurilor din jurisprudența Curții Constituționale, dintre actele care au generat litigii purtând asupra unor conflicte de competență în sensul art. VI (3) lit. (a) din Constituția BiH pot fi menționate următoarele:

- Acordul privind stabilirea unei relații paralele speciale între Republica Federală Iugoslavia și Republica Srpska (a se vedea decizia Curții Constituționale a BiH Nr. *U 42/01* din 5 martie 2001), care a dat naștere unui conflict de competență între Statul Bosnia și Herțegovina și una dintre cele două entități componente, Republica Srpska. În speță, s-a pus problema dacă trebuia solicitat avizul Adunării Parlamentare a Bosniei și Herțegovina înainte de ratificarea Acordului. În legătură cu acest aspect, Curtea Constituțională a constatat că, în baza art. III (2) din Constituția BiH, un acord privitor la stabilirea unei relații paralele speciale conține o restricție constituțională cu privire la suveranitate și integritatea teritorială întrucât acordurile cu state și organizații internaționale pot fi încheiate (exclusiv) cu acordul Adunării Parlamentare a Bosniei și Herțegovina. Prin urmare, un acord instituind relații paralele speciale intră sub incidența controlului Curții Constituționale, întrucât acordurile încheiate cu state și organizații internaționale necesită acordul Adunării Parlamentare. Aici, Curtea Constituțională conchide că nu este necesar avizul Adunării Parlamentare pentru stabilirea unor relații paralele speciale cu țări învecinate și, prin urmare, Acordul a fost încheiat în concordanță cu Constituția Bosniei și Herțegovina.

- Legea privind Agenția de Asigurări din Bosnia și Herțegovina (Decizia Curții Constituționale nr. *U 17/09* din 27 martie 2010), care a constituit obiect de litigiu referitor la repartizarea competențelor între stat și entități. În speță, Curtea Constituțională a statuat că Adunarea Parlamentară a Bosniei și Herțegovina este competentă să adopte dispozițiile legale contestate, pe baza art. IV (4) lit. (a), coroborat cu art. III (1) lit. (a) și (b) din Constituția Bosniei și Herțegovina, deoarece ele sunt menite să armonizeze legislația entităților în domeniul asigurărilor, precum și pentru armonizarea acestora cu legislația relevantă în materie a Uniunii Europene, iar prin aceasta Bosnia și Herțegovina își îndeplinește obligațiile asumate în temeiul Acordului de Stabilizare și Asociere.

- În Decizia nr. *U 14/04* din 29 octombrie 2004, Curtea Constituțională a stabilit că dispozițiile art. 1 și 2 din Legea pentru modificarea Legii cu privire la taxa pe cifra de afaceri pentru bunuri și servicii (*Monitorul Oficial al Federației Bosnia și Herțegovina* nr. 39 / 04) și dispozițiile art. 1 și 2 din Legea pentru modificarea Legii cu privire la Taxa Specială pe băuturi nealcoolice (*Monitorul Oficial al Federației Bosnia și Herțegovina* nr. 39/04) nu sunt compatibile cu art. I (4), art. III (3) lit. (b) și art. III (5) lit. (a) din Constituția Bosniei și Herțegovina. Curtea Constituțională a

constatat că Parlamentul Federației Bosnia și Herțegovina a încălcat dispozițiile art. III (5) lit. (a) din Constituția Bosniei și Herțegovina, prin imixtiunea sa în competențele transferate către (statul) Bosnia și Herțegovina de către Federația Bosniei și Herțegovina, prin intermediul unui acord. Aceasta a constituit și litigiul purtând asupra unui conflict de competență între stat și una dintre entități - în speță, Federația Bosniei și Herțegovina.

5. Care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict?

Cererile privind conflictele de competență pot fi formulate de aceleași persoane îndrituite să sesizeze Curtea în vederea exercitării controlului de constituționalitate, anume: un membru al Președinției, președintele Consiliului de Miniștri, președintele sau un vicepreședinte al uneia dintre Camerele Adunării Parlamentare; un sfert din numărul membrilor uneia dintre Camerele Adunării Parlamentare, sau un sfert din numărul membrilor uneia dintre camerele autorității legislative a unei entități.

În ceea ce privește art. VI (4) din Constituția BiH (menționat la pct. II.1 din Chestionar), referitor la districtul Brčko din Bosnia și Herțegovina, cererea poate fi formulată de majoritatea reprezentanților din Adunarea Districtului Brčko din Bosnia și Herțegovina, care să includă cel puțin o cincime din numărul reprezentanților aleși din partea oricăreia din etniile componente.

6. Care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict?

Procedura în fața Curții Constituționale se desfășoară în conformitate cu prevederile art. VI (3) lit. (a) din Constituția BiH. Litigiile se soluționează, de regulă, de către Plen, cu posibilitatea organizării unei ședințe publice de audiere, în condițiile prevăzute de Regulamentul Curții. Aceste proceduri sunt desemnate cu simbolul U.

7. Ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional? Exemplificați.

Atunci când hotărăște asupra unei cauze privitoare la un conflict de competență, Curtea Constituțională se poate pronunța în legătură cu admisibilitatea sau poate da o decizie pe fond.

O decizie de inadmisibilitate va fi dată în cazul în care nu sunt întrunite toate cerințele formale privind admisibilitatea unei cereri. După cum constată sau nu existența unei încălcări a Constituției Bosniei și Herțegovina, Curtea Constituțională se pronunță pe fondul cauzei, în sensul admiterii sau respingerii cererii. Curtea Constituțională poate da și o decizie parțială, acolo unde există mai multe capete de cerere și dacă natura cauzei o va permite.

În Regulamentul Curții Constituționale se prevede că, în cazul admiterii cererii, Curtea Constituțională va decide și cu privire la efectele juridice ale deciziei sale (*ex tunc, ex nunc*). În cazul stabilirii unei incompatibilități potrivit art. VI (3) lit. (a), Curtea Constituțională poate anula actul cu caracter general sau dispoziții ale acestuia, în tot sau în parte.

Nici Regulamentul, și nici Constituția Bosniei și Herțegovina nu prescriu modalități speciale de pronunțare a unei decizii privind un conflict de competență.

8. Modalități de îndeplinire a deciziei instanței constituționale: conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului. Exemplificați.

Executarea deciziilor Curții Constituționale nu intră în competența Curții Constituționale. În organizarea Curții Constituționale nu există vreun departament însărcinat cu executarea acestora. Cu toate acestea, în cazul când deciziile sale nu sunt puse în aplicare ori se constată o întârziere în executarea lor sau în informarea Curții Constituționale cu privire la măsurile luate, Curtea Constituțională va pronunța o hotărâre prin care va menționa că decizia sa nu a fost executată. Această hotărâre va fi transmisă procurorului competent sau unui alt organism competent să execute decizia, desemnat de către Curtea Constituțională.

III. EXECUTAREA DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. Deciziile Curții Constituționale:

- a) sunt definitive;
- b) pot fi recurate, situație în care se vor arăta titularii dreptului, termenele și procedura;
- c) produc efecte *erga omnes* ;
- d) produc efecte *inter partes litigantes*.

Constituția Bosniei și Herțegovina prevede în art. VI (5) că deciziile Curții Constituționale din Bosnia și Herțegovina sunt definitive și obligatorii. Când spunem că sunt „definitive” înseamnă că nu pot fi contestate, neexistând nicio cale de atac împotriva lor în fața unei instanțe naționale superioare. Prin urmare, din punct de vedere formal, aceste decizii dobândesc forță juridică.

Modul de executare a deciziilor este reglementat în detaliu prin Regulamentul Curții Constituționale, care stipulează că deciziile Curții Constituționale sunt definitive și obligatorii, că orice persoană fizică sau juridică este obligată să le respecte și că toate organele sunt obligate să pună în aplicare deciziile Curții Constituționale în cadrul competențelor ce le sunt atribuite prin Constituție și lege.

Deciziile pronunțate în exercitarea controlului abstract de constituționalitate produc efecte *erga omnes*. În ceea ce privește deciziile date în recurs, în toate situațiile ele vor fi obligatorii *inter partes litigantes*. Dorim să subliniem însă că, în conformitate cu cele precizate mai sus, orice persoană fizică sau juridică, precum și toate organele sunt obligate să pună în aplicare deciziile Curții Constituționale.

2. De la publicarea deciziei în Monitorul/Jurnalul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

- a) se abrogă;
- b) se suspendă, până la punerea de acord a actului/textului declarat neconstituțional cu prevederile legii fundamentale;
- c) se suspendă, până când legiuitorul invalidează decizia instanței constituționale;
- d) alte situații.

Efectele juridice ale deciziilor Curții Constituționale sunt stabilite de art. 63 din Regulamentul Curții Constituționale, mai devreme citat. În contextul întrebării de față, dispozițiile relevante ale articolului au următoarea redactare:

2. În deciziile de stabilire a incompatibilității în temeiul art. VI.3 (a) și VI.3 (c), Curtea Constituțională poate anula actul cu caracter general sau dispoziții ale acestuia, în tot sau în parte.

3. *Actele cu caracter general sau dispozițiile acestora care au fost anulate încetează să mai fie în vigoare în ziua următoare publicării deciziei în Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina.*

4. *În mod excepțional, Curtea Constituțională, prin decizia de stabilire a incompatibilității în temeiul art. VI.3 (a) și VI.3 (c) din Constituție, poate acorda un termen-limită pentru armonizare, termen care nu poate depăși șase luni.*

5. *În cazul în care incompatibilitatea constatată nu este eliminată în termenul prevăzut la alineatul 4 al prezentului articol, Curtea Constituțională, printr-o decizie ulterioară, declară că dispozițiile incompatibile încetează să mai fie în vigoare.*

6. *Dispozițiile incompatibile încetează să mai fie în vigoare în ziua următoare publicării deciziei menționate la alineatul 4 din prezentul articol, în Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina.*

3. Odată ce curtea constituțională a pronunțat o decizie de neconstituționalitate, în ce mod este aceasta obligatorie pentru instanța de fond și pentru celelalte instanțe judiciare?

În cadrul competenței sale de control abstract, Curtea Constituțională, printr-o decizie de stabilire a incompatibilității în temeiul art. VI.3 (a) și art. VI.3 (c), poate desființa actul cu caracter general sau dispoziții ale acestuia, în tot sau în parte. Actul anulat ori dispozițiile astfel anulate încetează să mai fie în vigoare în ziua următoare publicării deciziei în *Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina*. Dacă acest lucru este pus în legătură cu faptul că deciziile Curții Constituționale sunt definitive și obligatorii și că orice persoană fizică sau juridică este obligată să le respecte, aceste decizii vor fi obligatorii și pentru instanțele judecătorești.

Când se pronunță în cauzele ce țin de exercitarea competenței prevăzute de art. VI.3 (b) (procedurile privind încălcări ale drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute de Constituție și de Convenția Europeană, prin hotărâri ale instanțelor judecătorești ordinare și ale altor organe ale autorității publice), Curtea Constituțională dă o decizie prin care admite recursul, casează hotărârea atacată și trimite cauza spre rejudecare la instanța de judecată sau la organul care a adoptat respectiva decizie în vederea reluării procedurii. Dacă legea care reglementează competența de acțiune în respectiva materie juridică a fost modificată mai înainte de pronunțarea deciziei de către Curtea Constituțională, instanța de judecată sau organul care a adoptat hotărârea anulată are obligația de a remite de îndată cauza instanței sau organului [devenit] competent. Instanța sau organul a cărui hotărâre a fost anulată este obligat să dea o nouă hotărâre; procedând astfel, va fi ținut să respecte opinia juridică a Curții Constituționale în ceea ce privește încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale garantate prin Constituție.

În practică, instanțele judecătorești ordinare respectă jurisprudența Curții și iau în considerare poziția adoptată de Curtea Constituțională, pe care o invocă în hotărârile proprii.

Un alt principiu stabilit de Regulamentul Curții Constituționale – și aplicabil ca răspuns la întrebarea concretă – se regăsește în textul articolelor 67 și 68 din Regulament, potrivit cărora:

Orice persoană al cărei drept a fost încălcat printr-un act individual definitiv sau cu efecte juridice obligatorii, adoptat în conformitate cu dispoziții care au încetat să mai fie în vigoare în sensul art. 63 din prezentul regulament, va fi îndrituită să solicite organului competent să modifice respectivul act individual, iar organul competent este obligat să reia procedurile și să pună actul în acord cu decizia Curții Constituționale.

Cererea pentru modificarea unui act definitiv sau cu efecte juridice obligatorii, precum cele menționate la art. 67 din prezentul regulament, poate fi depusă în termen de șase luni de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina, cu condiția să nu fi trecut mai mult de cinci ani între data adoptării actului și decizia Curții Constituționale.

4. Atât în controlul *a posteriori* cât și în controlul *a priori*, legiuitorul își îndeplinește, de fiecare dată, și în termenele prevăzute, obligația constituțională de a elimina aspectele de neconstituționalitate?

S-a afirmat mai devreme că deciziile Curții Constituționale sunt definitive și obligatorii și că orice persoană fizică sau juridică, precum și orice organ sunt obligate să le respecte. Afirmarea include în mod egal organele legislative din Bosnia și Herțegovina.

În cele mai multe cazuri, organele legislative respectă deciziile Curții Constituționale. Potrivit celui mai recent raport privind executarea deciziilor Curții Constituționale pentru perioada august 2009 - martie 2010, toate deciziile pronunțate în cadrul controlului abstract de constituționalitate au fost executate.

Curtea Constituțională nu are în competență și un control de constituționalitate *a priori*.

5. Ce se întâmplă în situația în care, în termenul prevăzut de Constituție și/sau legislație, legiuitorul nu înlătură viciul de neconstituționalitate? Exemplificați.

În termenul prevăzut la art. 74 alin. 4 din Regulamentul Curții Constituționale, organul obligat să pună în aplicare decizia Curții Constituționale va avea obligația să

prezintă informații cu privire la măsurile luate în executarea deciziei Curții Constituționale, potrivit celor statuate prin decizie. În cazul neexecutării unei decizii ori dacă se constată o întârziere în executarea acesteia sau în informarea Curții Constituționale cu privire la măsurile luate, Curtea Constituțională va pronunța o hotărâre prin care va menționa că decizia sa nu a fost executată și, după caz, va stabili modul de executare. **Această hotărâre va fi transmisă procurorului competent sau unui alt organism competent să execute decizia, desemnat de către Curtea Constituțională.** Este important să subliniem că, în temeiul art. 239 din Codul penal al Bosniei și Herțegovina, neexecutarea deciziilor Curții Constituționale din Bosnia și Herțegovina se pedepsește cu închisoarea de la șase luni la cinci ani; în consecință, o hotărâre privind neexecutarea unei decizii a Curții Constituționale care se transmite Parchetului din Bosnia și Herțegovina, în contextul art. 215 din Codul de procedură penală al Bosniei și Herțegovina, este considerată sesizare cu caracter penal în baza căreia Parchetul are obligația de a acționa, sens în care va dispune desfășurarea cercetării penale ori va decide neînceperea urmăririi penale, situație pe care este obligat să o aducă la cunoștința părții vătămate și a autorului cererii.

Prin Hotărârea sa referitoare la neexecutare, nr. *U 4 / 04* din 27 ianuarie 2007, Curtea Constituțională a stabilit că Parlamentul Federației Bosnia și Herțegovina și Adunarea Națională a Republicii Srpska nu au pus în aplicare Decizia parțială a Curții Constituționale a Bosniei și Herțegovina, nr. *U 4 / 04* din 31 martie 2006, în termenul limită de șase luni de la data publicării în *Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina*. Curtea Constituțională a mai stabilit că art. 1 și 2 din Legea privind Stema și Drapelul Federației Bosnia și Herțegovina (*Monitorul Oficial al Federației Bosnia și Herțegovina*, nr. 21/96 și nr. 26/96), precum și art. 2 și 3 din Legea constituțională privind Steagul, Stema și Imnul Republicii Srpska (*Monitorul Oficial al Republicii Srpska*, nr. 19/92) vor fi invalidate, urmând ca efectele lor juridice să înceteze în ziua următoare datei publicării prezentei hotărâri în *Monitorul Oficial al Bosniei și Herțegovina*. În conformitate cu art. 74 alin. (6) din Regulamentul Curții Constituționale a Bosniei și Herțegovina, hotărârea se transmite Parchetului din Bosnia și Herțegovina.

6. Prin intermediul altui act normativ, legiuitorul poate consacra din nou soluția legislativă declarată neconstituțională? Argumentați.

În jurisprudența Curții Constituționale nu au existat asemenea situații privind controlul abstract de constituționalitate exercitat. Nici Regulamentul Curții Constituționale, nici Constituția Bosniei și Herțegovinei nu prevăd modul în care Curtea Constituțională trebuie să procedeze într-o astfel de situație.